

TÜRKİYE’DE HZ. ALİ KONULU YAPILMIŞ LİSANSÜSTÜ TEZLERİN BİBLİYOMETRİK ANALİZİ

BIBLIOMETRIC ANALYSIS OF POSTGRADUATE THESES ON HAZRAT ALI IN TURKIYE

FATİH MUHAMMED ÇAKMAK*

Sorumlu Yazar

Öz

Bu makale, Yükseköğretim Kurulu (YÖK) Ulusal Tez Merkezinde yer alan Hz. Ali konulu, 17’si doktora, 71’i yüksek lisans olmak üzere toplamda 88 lisansüstü tez incelenmek suretiyle betimsel bibliyometrik analiz yöntemi kullanılarak hazırlanmıştır. Veri toplama süreci, 28 Şubat-15 Mart 2025 tarihleri arasında YÖK Tez Merkezi kapsamındaki “Gelişmiş Tarama” yöntemi kullanılarak gerçekleştirilmiş, “Hz. Ali”, “Hazret-i Ali”, “Ali bin Ebu Talib”, “Ali b. Ebu Talib” ve “Ali b. Ebû Tâlib” anahtar kelimeleri kullanılarak 1990-2024 yılları arasında yayımlanan Türkçe ve Arapça tezler taranmıştır. Bibliyometrik analiz yöntemi esas alınarak toplanan veriler, nicel analiz ve nitel analiz teknikleriyle incelenmiştir. Nicel analiz kapsamında tezlerin yıllara, üniversitelere, anabilim dallarına, danışman unvanlarına ve yazar cinsiyetine göre dağılımları belirlenmiş; tezlerin yüksek lisans ve doktora düzeyindeki dağılımı oransal olarak hesaplanmış, hem zamansal bağlamda (longitudinal) hem de disiplinler arası (cross-disciplinary) olarak karşılaştırılmıştır. Ayrıca, tezlerde en sık kullanılan terimler kelime bulutu (word cloud) ve kelime frekans analiziyle tespit edilmiş, zaman serisi analiziyle tez sayısındaki yıllık değişimler incelenmiştir. Nitel analiz kapsamında ise tez başlıkları üzerinden konu analizi yapılarak Hz. Ali ile ilgili çalışılan ana temalar sınıflandırılmıştır. Türkiye’de Hz. Ali konulu lisansüstü tezlerle yönelik doğrudan bir bibliyometrik analiz çalışması bulunmaması, bu çalışmayı önemli ve özgün kılmaktadır. Çalışmayla, Hz. Ali konulu lisansüstü tezlerin bilimsel üretkenlik ve bilgi akışı bakımından sistematik olarak ortaya konulması amaçlanmaktadır. Bununla birlikte, Hz. Ali konulu yapılacak araştırmalar için ön bilgi sunması ve araştırmacıları yeni çalışma alanlarına yönlendirmesi için bir rehber niteliğinde olması hedeflenmektedir.

Anahtar Kelimeler: İslam Tarihi, Hz. Ali, Bibliyometrik Analiz, Şîa, Alevîlik, Bektâşîlik, Gazavat, Lisansüstü Tezler

Abstract

This article was prepared using a descriptive bibliometric analysis method by examining a total of 88 postgraduate theses on Hazrat Ali, available in the National Thesis Center of the Council of Higher Education (YÖK), comprising 17 doctoral and 71 master’s theses. The data collection process was conducted between February 28 and March 15, 2025, using the “Advanced Search” method within the scope of the YÖK Thesis Center. Theses published in Turkish between 1990 and 2024 were scanned using keywords such as “Hz. Ali”, “Ali ibn Abi Talib”, etc. The collected data, based on the bibliometric analysis method, were examined using

Araştırma Makalesi / Künye: ÇAKMAK, Fatih Muhammed. “Türkiye’de Hz. Ali Konulu Yapılmış Lisansüstü Tezlerin Bibliyometrik Analizi”. Türk Kültürü ve Hacı Bektaş Veli Araştırma Dergisi, 115 (Eylül 2025), s. 37-62. <https://doi.org/10.60163/tkhcbva.1668236>

* Öğr. Gör. Dr., Fatih Muhammed Çakmak, Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi, E-mail: fatih.cakmak@hbv.edu.tr, ORCID: 0000-0003-1573-7892

both quantitative and qualitative analysis techniques. Within the scope of quantitative analysis, the distribution of theses was determined by year, university, main academic discipline, advisor title, and author gender. The distribution of postgraduate theses at the master's and doctoral levels was calculated proportionally and compared both longitudinally and cross-disciplinarily. Additionally, the most frequently used terms in the theses were identified through word cloud and word frequency analysis, and annual changes in the number of theses were examined using time series analysis. In the qualitative analysis, a thematic analysis was conducted based on thesis titles, and the main themes studied in relation to Hazrat Ali were classified. The absence of a direct bibliometric analysis study on postgraduate theses concerning Hazrat Ali in Türkiye renders this study significant and original. The aim of this research is to systematically present the scientific productivity and knowledge flow of postgraduate theses on Caliph Ali. Furthermore, it is intended to serve as a guide for future research by providing preliminary information and directing researchers toward new areas of study.

Key Words: Islamic History, Hazrat Ali, Bibliometric Analysis, Shia, Alevism, Bektashism, Ghazavat, Postgraduate Theses,

Giriş

Tam adı Ebû'l-Hasen Alî b. Ebû Tâlib el-Kureşî el-Hâşimî (ö. 40/661) olan Hz. Ali; Ebû Turâb (Toprağın babası), el-Murtazâ (Allah'ın razı olduğu), Haydar (Cesaretle savaşı), Haydar-ı Kerrâr (Döne döne savaşı), Esedullah (Allah'ın arslanı) ve Emîrü'l-Mü'minîn (Mü'minlerin emiri) olarak anılmıştır. Hz. Muhammed'in (sav) peygamberliğini ilk kabul eden ve ona en yakın isimlerden biri olarak İslam tarihinin önemli şahsiyetlerinden biri olmuştur. İslam'a davet ve tebliğ sürecinde etkin bir şekilde gayret göstermiştir (İbn Sa'd, 2001, 3/20). Bedir, Uhud, Hendek, Hayber başta olmak üzere gazve ve seriyyelere katılarak cesaretiyle dikkat çekmiştir (Vâkîdî, 1966, 1/148-149; Vâkîdî, 1966, 3/1079; İbn Hişâm, 2011), 3/454-455; İbn Hişâm, 2011, 3/624-625; İbn Sa'd, 2001, 2/86; İbn Sa'd, 2001, 3/21). Hicret sırasında onu bulup yolculuğundan döndürmek üzere gelen müşrikleri Hz. Muhammed'in yatağına yatarak oyalamış; böylece zaman kazanan Hz. Peygamber şehirden çıkarak Medine'ye doğru hicret yolculuğunu gerçekleştirmiştir. Hicretten sonra uygulamaya konan Ensar-Muhacir kardeşleştirmesinde (muâhâtlaşmada) Hz. Muhammed'in kendi kardeşlik akdini yaptığı kardeşi; kızı Hz. Fâtıma ile evlenerek onun damadı ve Ehl-i Beytinden olmuştur. (İbn Hişâm, 2011, 2/258-259; İbn Sa'd, 2001, 3/21).

Hz. Peygamber'in vefatından sonra ortaya çıkan hilafet tartışmaları, Hz. Osman'ın katledilmesi, kendisinin hilafeti sırasında meydana gelen Cemel Vak'ası, Sıffin Savaşı, Tahkîm Olayı gibi hadiseler, İslam tarihinde fırkalaşmalara ve mezheplerin doğuşuna zemin hazırlamıştır (İbn Sa'd, 2001, 6/25; Zehebî, 2006, 3/157; Zehebî, 2006, 3/162; Suiçmez, 2010, 107). "Hz. Peygamber'in vefatından sonra devlet yönetiminin Hz. Ali'ye ve onun soyundan gelenlere ait olduğu düşüncesi etrafında birleşen çeşitli grupların ortak adı" olarak Şîa bu süreçlerin ardından ortaya çıkmıştır (Öz, 2010, 39/111).

Şîa'ya göre Hz. Peygamber, Gadîr-i Hum günü, kendisinden sonra mü'minlerin halifesi olarak, vâsi tayin etmek suretiyle Hz. Ali'yi belirlemiştir. Bu esas gereğince Şîiler, kendi hüviyetlerinin başka fırkalardan ayırt edici yönünü, "İmam Ali'nin nass ve tayinle, Allah'ın seçmesiyle, mü'minlerin halifesi ve imamı olduğu inancında bulmaktadırlar (Yazıcı, 2010, 4-6). Hz. Ali, kısa süren hilafeti döneminde iç mücadelelerle karşı karşıya kalmış ve sonunda Kûfe Mescidinin mihrabında namaz kıldığı sırada Hâricîlerden biri tarafından şehit edilmiş ve Necef'te toprağa verilmiştir. Hz. Ali'nin Necef'teki türbesi, Şîa'ya göre önemli yerlerin ve ziyaret edilmesi gereken mekânların başında gelmektedir (Uluçam, 2004, 29/365-366).

Arap dili ve belagatında, kelimeler, fıkıh, tefsir ve tasavvuf gibi İslami ilimlerde Hz. Ali'nin otorite olduğu ve bunların birçoğunun oluşum sürecinde onun katkılarının yüksek olduğu kabul edilmektedir (İbn Sa'd, 2001, 2/291-292). Hatta dini, tasavvufi ve mezhebi grupların bazıları silsilelerinin başlangıcını Hz. Ali'ye dayandırmaktadırlar. “*Nehcü'l-belâga*” unvanıyla meşhur olan kitap, İmam Ali'ye nispet edilen konuşmaları ve mektupları içermektedir (Apaydın, 2019, 120). “Zülfikâr'dan keskin kılıç, Ali'den büyük yiğit yoktur” ifadesinin karşılığı olarak gazalarda gösterdiği cesaret, şifahi kültüre dayanan efsanevi anlatımların ve yazılı edebiyatın konusu haline gelmiştir. “Cenknâme” ve “fütüvvetnâme” türlerinin oluşmasına kaynaklık teşkil etmiştir (Saluk, 2018, 72; Gökçek vd, 2023, 349-350; Gülten, 2023, 204-206). Tüm bu sembol ve unsurlar Hz. Ali'ye dair farklı tasavvurların oluşmasına zemin hazırlamış; Türk kültürü, Anadolu'daki çeşitli tasavvuf hareketleri ve Alevî-Bektâşîlik içerisinde ayrıca karşılık bulmuştur (Gülten, 2023, 159-161).

Netice itibarıyla, Hz. Ali gerek yaşadığı dönemin içerisinde meydana gelen olaylardan dolayı gerek vefatından sonra ortaya çıkan vakia ve durumlardan dolayı siyasi, dini, ahlaki ve edebi yönleriyle akademik araştırmalara konu olmuştur. Bu bakımdan Türkiye'de Hz. Ali hakkında yapılan lisansüstü tezlerin analizi, akademik eğilimleri belirlemek ve araştırma boşluklarını tespit etmek açısından önemlidir. Bu çerçevede çalışma kapsamında, Türkiye'de Hz. Ali konulu lisansüstü tezlerin mahiyet, içerik ve odak konular itibarıyla incelenmesi amaçlanmaktadır.

1. Literatür Taraması

Türkiye'de son yıllarda farklı disiplinlerde bibliyometrik analiz yöntemi kullanılarak çeşitli araştırmalar gerçekleştirilmektedir. Bu çalışmalar, belirli konulara yönelik akademik ilgiyi, çalışma yöntemlerini ve kurumlar arası dağılımı ortaya koyarak ilgili alanların gelişim dinamiklerini anlamaya katkı sunmaktadır.

Örneğin, lisansüstü tez örnekliği bakımından Tayfun ve diğerleri tarafından yapılan araştırmada, 1985-2016 yılları arasında turizm konulu hazırlanan 367 tezin sınıflandırması, bibliyografik araştırma yöntemleri kullanılarak yapılmıştır. Tezlerdeki “özet kurgusu”, “yararlanılan disiplin”, “lisansüstü düzey”, “enstitü türü”, “danışman ünvanı” ve “araştırma yılı” gibi parametrelere göre elde edilen bulgular çerçevesinde, bu tezlerin özet kurgularının çoğunlukla amaç, yöntem ve sonuca değinisiyle sınırlı olduğu; tartışma ve önerilere büyük oranda yer verilmediği sonucuna ulaşılmıştır (Tayfun vd., 2016, 50-69). Yine turizm alanında, ancak sınırlandırılmış bir ölçek grup belirleyerek yaptıkları araştırmada Barakazı ve Kuzucanlı, iletişim ve turizm ilişkisini konu alan 34 lisansüstü tezi inceleyerek bu alanlardaki akademik eğilimleri bibliyometrik analiz yöntemiyle değerlendirmişlerdir. Çalışmada özellikle tezlerin hangi üniversitelerde üretildiği ve kullanılan yöntem türleri üzerinde durulmuştur (Barakazı ve Kuzucanlı, 2022, 108-117). Farklı bir disipliner çalışma olarak Kavakcı ve Yardımcıoğlu, YÖK Tez Merkezi'ndeki 67'si yüksek lisans, 15'i doktora olmak üzere toplam 82 tezdten oluşan İbn Haldûn ile ilgili tezleri yine bibliyometrik analiz yöntemiyle ele almışlardır (Kavakcı ve Yardımcıoğlu, 2018, 317-342). Yine Hüdaverdi ve diğerleri tarafından “e-atık” anahtar kelimesiyle yapılan tarama sonucunda ulaşılan 88 tezin incelenmesiyle gerçekleştirilen çalışmada, elektronik atık konusu bibliyometrik analiz yöntemiyle incelenmiştir (Hüdaverdi vd., 2025, 17-24).

Makale türü çalışma örnekliği açısından Ede, “Alevism” anahtar kelimesini kullanarak Web of Science ve Scopus (Science Direct) veri tabanlarında yaptığı araştırmada, 2005-2023 yılları arasında hazırlanan Alevîlik konulu 223 adet makaleyi

incelemiş; ulaştığı verileri bibliyometrik analiz yöntemleriyle değerlendirmiştir (Ede, 2024, 99-126). Zayım tarafından ise “Türkiye’de Bulunan Antik Şehirler” anahtar kelimesi kullanılarak Web of Science veri tabanında “tüm alanlar” seçeneği seçilerek tarama yapılmıştır. 18.09.2024 tarihinde yapılan arama sonucunda 729 sonuca ulaşılmış; farklı disiplinlerden makaleler, kitap bölümleri, bildiri vs. içerikler bibliyometrik analiz yöntemiyle incelenmiştir. Literatür taraması göstermektedir ki bibliyometrik analiz yöntemleri kullanılarak farklı disiplinlerde ve konu başlıklarında bilimsel araştırmalar yürütülmekte; literatür ve alan yazınındaki mevcut durumlar analiz edildiği gibi geleceğe dönük öneriler geliştirilmektedir. Bu bakımdan bibliyometrik analiz yöntemlerinin akademik çalışmaların nitelikli bir şekilde yürütülmesi açısından işlevselliğinin yüksek olduğunu söylemek mümkündür.

Literatürdeki çeşitlilik dikkate alındığında, birçok açıdan hayatı ve temsiliyeti araştırma konusu edilen Hz. Ali hakkında, bibliyometrik analiz yöntemleri kullanılarak yapılmış bir araştırmanın olmaması önemli bir eksiklikler. Bu eksikliğin giderilmesi bakımından özgün olan çalışmamız, Hz. Ali konusuna odaklanan lisansüstü tezlerin yıllara, üniversitelere, disiplinlere ve araştırma yöntemlerine göre dağılımını inceleyerek bu alandaki akademik eğilimleri sistematik biçimde ortaya koymayı amaçlayan ilk çalışma olma özelliğine sahiptir.

2. Yöntem

Çalışmanın veri kaynağı, Yükseköğretim Kurulu (YÖK) Ulusal Tez Merkezinde yer alan Hz. Ali konulu lisansüstü tezlerdir. Çalışma yalnızca Hz. Ali konulu tezleri kapsamaktadır. Veriler, “Hz. Ali”, “Hazret-i Ali”, “Ali bin Ebu Talib”, “Ali b. Ebu Talib” ve “Ali b. Ebû Tâlib” anahtar kelimeleri kullanılarak YÖK Tez Merkezi’nde “Gelişmiş Tarama” yöntemi kullanılmak suretiyle ve “Anahtar Kelime Tarama” adımıyla tespit edilmiştir. Kullanılan söz konusu anahtar kelimeler sonucunda Türkçe ve Arapça hazırlanan tezlere ulaşıldığından araştırma kısıtı iki dile göre sınırlandırılmıştır. Veri toplama süreci, 28 Şubat-15 Mart 2025 tarihleri arasında yürütülmüştür. Çalışmaya 1990-2024 yılları arasında YÖK Tezde yayımlanmış yüksek lisans ve doktora tezleri dâhil edilmiştir. Elde edilen veriler çerçevesinde tezlerin yazar adı, tez başlığı, yılı, tezin yapıldığı üniversite, enstitü, anabilim dalı, bilim dalı, tez danışmanı, tez danışmanının unvanı, dizin ve anahtar kelimeleri kayıt altına alınmıştır.

Toplanan veriler, nicel analiz yöntemiyle analiz edilmiştir. Bu doğrultuda frekans analizi yapılarak tezlerin yıllara, üniversitelere, anabilim dallarına, bilim dallarına, danışman unvanlarına ve yazar cinsiyetine göre dağılımları belirlenmiştir. Oran Analizi yapılarak lisansüstü tezlerin yüksek lisans ve doktora düzeyinde nasıl bir dağılım gösterdiği hesaplanmıştır. Tezlerde en sık kullanılan terimler belirlenerek, Word Art programında kelime bulutu (word cloud) oluşturulmuş; kelime frekans analizi yapılmıştır. Zaman serisi analizi ile hangi yıllarda Hz. Ali ile ilgili tez sayısında ne kadar artış/azalma olduğu tespit edilmiştir. Verilerin derlenmesinde Microsoft Excel tablolama ve istatistik araçlarından yararlanılmıştır.

Veri analizinde ayrıca nitel analiz tekniği de kullanılmıştır. Tezlerin başlıkları incelenerek Hz. Ali ile ilgili çalışılan ana temalar belirlenmek ve sınıflandırmak suretiyle konu analizi yapılmıştır. Bu kapsamda çalışma, betimsel (deskriptif) bir bibliyometrik analiz olarak tasarlanmıştır. Bibliyometrik analiz, akademik yayınların nicel özelliklerini ortaya koyarak bilimsel eğilimleri, çalışma zamanları ve sıklığını, coğrafi dağılımlarını, üretkenliği ve bilgi akışını değerlendiren bir araştırma yöntemidir.

ve bilgisayarlı veri işleme sayesinde büyük bir gelişme kaydetmiştir (Mathankar, 2018, 10-11). Araştırma konusu edilen konuya dair temel temalara genel bakışa sahip olmak ve alan yazınındaki gelişmeleri görmek için yararlanılan bir yöntemdir. Günümüzde bilimsel ve uygulamalı alanlarda araştırma değerlendirme metodolojisinin ayrılmaz bir parçası haline gelmiştir. Belirli göstergelere dayanarak herhangi bir araştırma alanı, konu veya derginin entelektüel yapısını haritalamak için kullanılmaktadır.

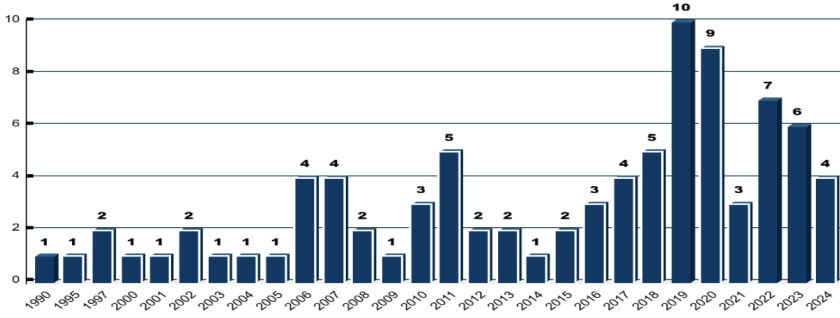
İçerik analizi, bibliyometrik yöntemlerin önemli bir bileşenidir. Anahtar kelime hasatlama yoluyla nicel ölçümler sağlayarak yükselişte olan araştırma alanları veya uzmanlaşmış içerikler hakkında değerli bilgiler sunar (Ellegaard ve Wallin, 2015, 1810-1811). Bu sayede, bilim politikası ve araştırma yönetimi süreçlerinde stratejik kararlar alınmasına katkıda bulunur. Özetle, bibliyometrik yöntemler, bilimsel yayınları hem nicel hem de nitel olarak analiz etmek, araştırma performansını objektif olarak değerlendirmek ve gelecekteki bilimsel eğilimleri öngörmek için güçlü bir araçtır. Bu yöntemler, farklı disiplinler ve kullanıcı grupları tarafından benimsenerek bilim politikası ve araştırma yönetimi alanında giderek daha merkezi bir rol oynamaktadır. Bu bakımdan Türkiye ölçeğinde yapılan araştırmalarda da bibliyometrik analiz yöntemleri kullanılarak yapılan çalışmaları sayısı artmaktadır. Söz konusu çalışmalardan biri olarak, İslam dünyasında önemli etkileri olan Hz. Ali ile ilgili yapılmış akademik üretimlerin sistematik olarak incelenmesi ayrıca önem arz etmektedir. Böyle bir çalışma, başta İslam tarihi araştırmaları olmak üzere edebiyat, sanat, eğitim bilimleri gibi alanlardaki araştırmalara yön verecek, mevcut araştırmaların derinleşmesini sağlayacak, yeni çalışmalar için kaynaklık teşkil edecektir. Alan yazınına sunacağı katkıya istinaden araştırmada şu sorulara cevaplar aranarak elde edilen verilerden hareketle bibliyometrik analiz yapılacaktır:

1. Hz. Ali konulu tezlerin yıllara göre dağılımı nasıldır?
2. Hz. Ali konulu tezlerin lisansüstü düzeyine göre dağılımı nasıldır?
3. Hz. Ali konulu tezlerin konu alanları nelerdir ve dağılımı nasıldır?
4. Hz. Ali konulu tezlerin yayımlandığı üniversiteye göre dağılımları nasıldır?
5. Hz. Ali konulu tezlerin çalışıldığı enstitülere göre dağılımı nasıldır?
6. Hz. Ali konulu tezlerin çalışıldığı anabilim dalına göre dağılımı nasıldır?
7. Araştırmacıların tezlerinde kullanmış oldukları sıklıkla kullandıkları kelimeler nelerdir ve sıklık düzeyi nasıldır?
8. Araştırmacıların cinsiyet dağılımı nasıldır?
9. Hz. Ali konulu tezlere danışmanlık yapan akademisyenlerin unvan dağılımı nasıldır?

Veri Analizi ve Bulgular

Bu bölümde, Türkiye’de YÖK Tez Merkezi’nde kayıtlı Hz. Ali konulu toplam 88 lisansüstü tezin bibliyometrik analizi sunulacaktır. Analiz aşağıdaki 11 başlık altında gerçekleştirilecektir:

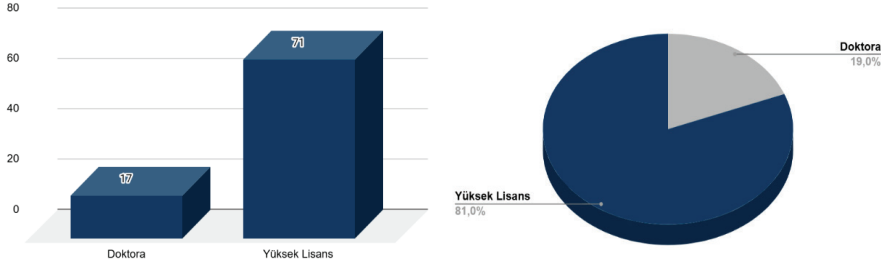
2.1. Tezlerin Yıllara Göre Dağılımı

Grafik 1: Tezlerin Yıllara Göre Dağılımı

Hız. Ali hakkında yapılan lisansüstü tezlerin yıllara göre dağılım grafiğine bakıldığında, 1990-2005 döneminde oldukça düşük seviyelerde (yıllık 1-2 tez) seyretmiştir. 2006 yılından itibaren belirgin bir artış eğilimi gözleniyor, özellikle 2006-2018 arasında dalgalı bir seyirle yükseliş kaydedilmiştir. 2019 ve 2020 yıllarında tez sayılarında dikkat çekici bir sıçrama görülmektedir (sırasıyla 10 ve 9 tez). 2021’de yaşanan belirgin düşüşün (3 tez) sebebinin tüm dünyada etkili olan COVID-19 pandemisinden kaynaklı olduğu düşünülmektedir. Ardından 2022’de yeniden yükseliş (7 tez) gözlemlenmiştir. Son iki yılda (2023-2024) ise hafif bir gerileme dikkat çekmektedir. Grafik, tez üretimindeki bu dalgalanmaları ve dönemsel değişimleri açık bir şekilde ortaya koymaktadır.

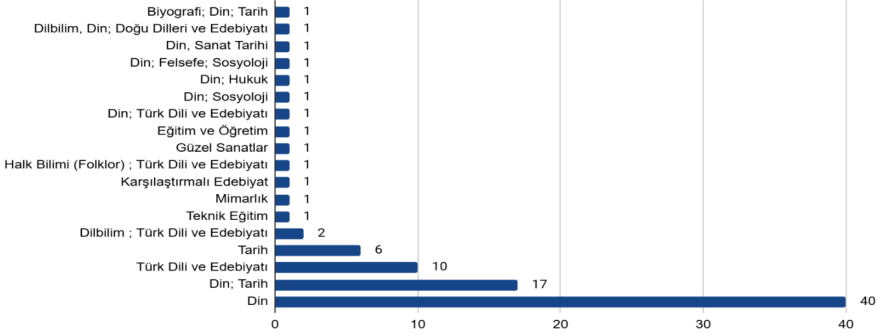
2.2. Tezlerin Lisansüstü Düzeyine Göre Dağılımı

Grafik 2-3: Tezlerin Lisansüstü Durumuna Göre Dağılımı

Hız. Ali konulu tezlerin lisansüstü düzeyinde dağılımına bakıldığında, 17’si (%19) doktora, 71’i (%81) yüksek lisans tezidir. Yüksek lisans tezlerinin sayısı, doktora tezlerinden yaklaşık 4.2 kat daha fazladır. Bu dağılım, incelenen örneklemde yüksek lisans çalışmalarının doktora çalışmalarına kıyasla çok daha yaygın olduğunu ortaya koymaktadır. Yüksek lisans tezlerinin bu derece baskın olması, yüksek lisans eğitiminin daha erişilebilir veya tercih edilir olduğunu göstermektedir.

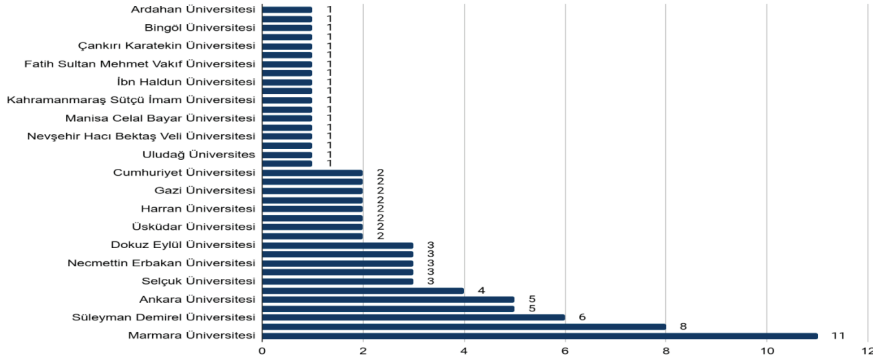
2.3. Konu Alanları ve Dağılımı

Grafik 4: Tezlerin Konu Dağılımı

İncelenen 88 tezin konu dağılımına bakıldığında dikkat çeken nokta, din konusunun en fazla çalışılan konu alanı olmasıdır. Toplam tezlerin neredeyse yarısını oluşturan 40 çalışma, doğrudan din konusuna odaklanmıştır. Din alanının yanı sıra Tarih ve Türk Dili ve Edebiyatı da tek başına sıkça ele alınan diğer konular arasında yer almaktadır. Din konusunun diğer disiplinlerle kesişimi incelendiğinde ise en belirgin ortaklığın Tarih alanıyla olduğu görülmektedir. 17 tez, Din ve Tarih disiplinleriyle iç içe ve bir arada ele alınmıştır. Bu, disiplinler arası çalışmalar içinde en yaygın kombinasyon olarak öne çıkmaktadır. Buna karşılık, dinin sosyoloji, felsefe veya hukuk gibi diğer sosyal bilim alanlarıyla kesişimi çok daha sınırlı kalmıştır. Örneğin Din ile Sosyolojiyi birleştiren sadece bir tez bulunmaktadır. Türk Dili ve Edebiyatı alanındaki tezler ise daha çok dilbilim ile bağlantılı olarak öne çıkmaktadır. 2 tezde, Türk Dili ve Edebiyatı ile Dilbilimi birlikte ele alınmıştır. Halk Bilimi (folklor) ile Türk Dili ve Edebiyatı kombinasyonu ise sadece bir tezde görülmektedir. Verilerde dikkat çeken bir diğer nokta, bazı alanların oldukça az temsil edilmesidir. Özellikle teknik konularla Din veya sosyal bilimler arasında neredeyse hiç bağlantı kurulmamıştır. Mimarlık ve teknik eğitim gibi alanlarda yapılan tez sayısı son derece sınırlı kalmıştır. Aynı şekilde, Din ile Psikoloji veya Siyaset Bilimi gibi alanların kesişimi hiç çalışılmamış görünmektedir. Bu dağılım, genel olarak Din araştırmalarının daha çok geleneksel disiplinlerle (Tarih, Edebiyat) bağlantılı olarak yürütüldüğünü, buna karşın çağdaş sosyal bilimlerle veya uygulamalı bilimlerle daha az ilişkilendirildiğini göstermektedir. Türk Dili ve Edebiyatı çalışmalarında ise dilbilimsel yaklaşımların ağırlıkta olduğu, kültürel çalışmalarla bağlantıların ise nispeten zayıf kaldığı söylenebilir. Sonuç olarak, bu veriler bize mevcut akademik eğilimler hakkında önemli ipuçları vermektedir. Konu alanı Din olan çalışmalarının tarih ve edebiyatla güçlü bağları olduğu görülürken, diğer disiplinlerle olan potansiyel etkileşimlerin henüz yeterince keşfedilmediği anlaşılmaktadır. Bu durum, özellikle Din ile sosyal bilimler veya uygulamalı bilimler arasında yapılacak disiplinler arası çalışmalar için önemli bir potansiyel alan olduğunu ortaya koymaktadır.

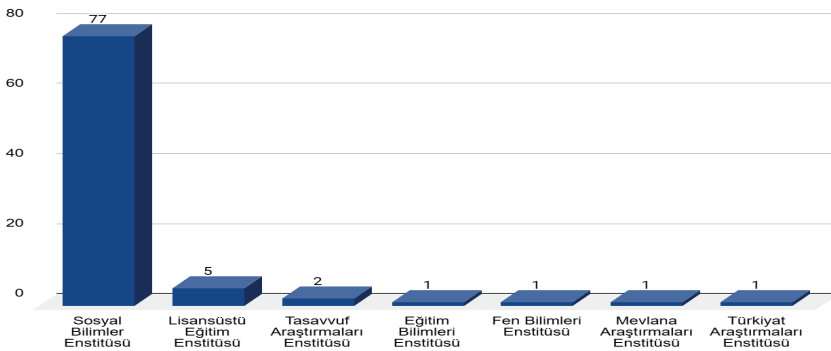
2.4. Tezlerin Yayımlandığı Üniversitelere Göre Dağılımı

Grafik 5: Tezlerin Üniversite Dağılımı

Hız. Ali konusundaki tezler 36 üniversitede toplam 88 çalışmayla temsil edilmektedir. Marmara Üniversitesi 11 teze önde gelirken, İstanbul Üniversitesi 8 teze ikinci sırada yer almaktadır. Bu iki üniversite toplam tezlerin yaklaşık %22'sini oluşturmaktadır. Süleyman Demirel Üniversitesi 6, Ankara ve Atatürk üniversiteleri 5'er teze öne çıkan diğer yükseköğretim kurumlarıdır. Tezlerin yarısından fazlası (%56,8) 1-2 tez üreten 22 üniversiteden gelirken, geri kalanı 3 ve üzeri tez üreten 14 üniversite tarafından gerçekleştirilmiştir. Coğrafi dağılım incelendiğinde İstanbul'daki üniversiteler toplam 24 teze (%27,3) alan yazımına en fazla katkıyı sağlamaktadır. Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgeleri'ndeki üniversiteler ise 14 tez (%15,9) üretmiştir. Bu dağılım, Hız. Ali'nin hem büyük akademik merkezlerde hem de tarihsel ve kültürel bağlantıları olan bölgelerde araştırma konusu olduğunu göstermektedir. Üniversitelerin %41,7'si (15 üniversite) yalnızca 1 tez üretirken, ortalama tez sayısı 2,44'tür. Bu veriler, konunun geniş bir üniversite yelpazesinde çalışıldığını, ancak derinlemesine araştırmaların daha çok belirli merkezlerde yoğunlaştığını ortaya koymaktadır. Özellikle ilahiyat, tarih ve edebiyat alanlarında güçlü olan üniversitelerin bu konuda daha fazla üretim yaptığı görülmektedir. Genel olarak, Hız. Ali temalı tezlerin Türkiye'deki akademik ilgiyi yansıttığı, büyük üniversitelerde yoğunlaşmakla birlikte çeşitli bölgelerdeki üniversitelerde de çalışıldığını söylemek mümkündür.

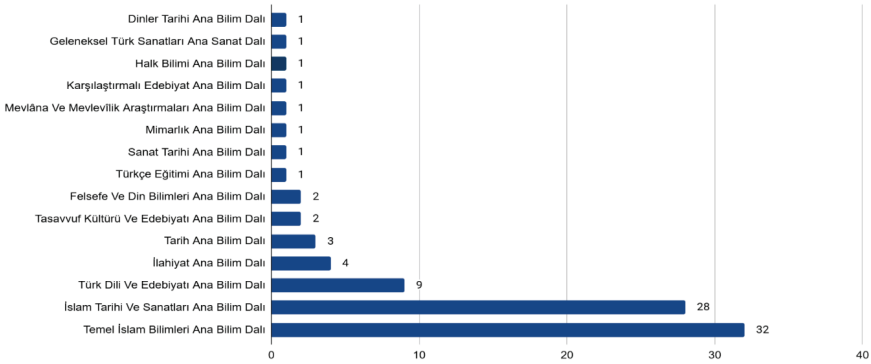
2.5. Çalışıldığı Enstitülere Göre Dağılımı

Grafik 6: Tezlerin Enstitü Dağılımı

İlgili grafikte, Hz. Ali ile ilgili tezlerin enstitü bazında dağılımı verilmiştir. Buna göre, en fazla tez Sosyal Bilimler Enstitüsü (%87,5) tarafından üretilmiştir. Bu oran, konunun ağırlıklı olarak din, tarih, siyaset ve felsefe gibi sosyal bilim alanlarında ele alındığını göstermektedir. Lisansüstü Eğitim Enstitüsü (%5,68) ve Tasavvuf Araştırmaları Enstitüsü (%2,27) ikinci ve üçüncü sırada yer alırken, diğer enstitülerdeki çalışmalar oldukça sınırlıdır (Eğitim Bilimleri, Fen Bilimleri, Mevlana Araştırmaları ve Türkiyat Enstitüsü %1,14). Bu dağılım, Hz. Ali araştırmalarının büyük ölçüde sosyal, kültürel ve dini içerikli olduğunu, fen bilimleri gibi alanlarda neredeyse hiç çalışılmadığını ortaya koymaktadır. Tasavvuf ve Türkiyat enstitülerindeki düşük oranlar ise dini, tasavvufi ve kültürel hareketleri incelemek üzere kurulan uygulama ve araştırma merkezlerinin henüz istenen düzeyde akademik üretim gerçekleştiremediği ya da bu oluşumlara dair araştırmaların büyük ölçüde Sosyal Bilimler Enstitüsü bünyesinde devam ettirildiğine işaret etmektedir.

2.6. Tezlerin Çalışıldığı Anabilim Dallarına Göre Dağılımı

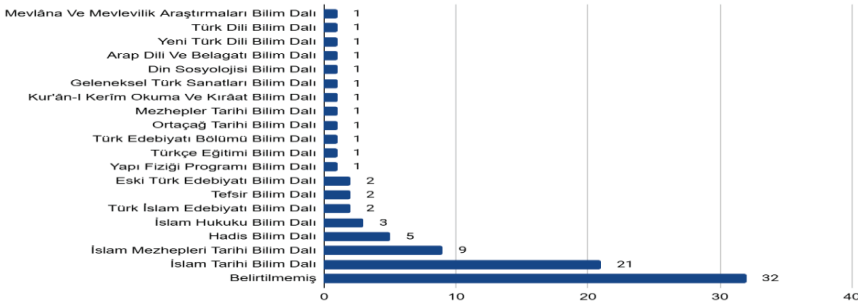

Grafik 7: Tezlerin Anabilim Dalı Dağılımı

Hz. Ali konusunda yazılan tezlerin anabilim dallarına göre dağılımına bakıldığında, en fazla çalışmanın Temel İslam Bilimleri Anabilim Dalında yapıldığı görülmektedir. Bu dalda 32 tez bulunması, Hz. Ali'nin İslami ilimlerdeki merkezi konumundan kaynaklanmaktadır. Özellikle Hadis, Fıkıh ve Kelâm alanlarında Hz. Ali'nin rolü ve görüşleri bu çalışmaların temel konusunu oluşturmaktadır. İslam Tarihi ve Sanatları Anabilim Dalında 28 tez bulunması ise Hz. Ali'nin tarihi kişiliği ve İslam sanatlarındaki temsiliyle ilgilidir. İlahiyat Anabilim Dalına her ne kadar ayrı bir kategoride yer alsada Marmara Üniversitesine bağlı bir anabilim dalında Hz. Ali'yle ilgili yapılan 4 tez, İslam Tarihi Bilim Dalında yapılmıştır. Bu çalışmalarda Hz. Ali'nin dini liderlik vasfı ve İslam düşüncesindeki konumuyla ilgili çalışmaları ele alınmaktadır. 2 anabilim dalının bilim dallarındaki kesişimi düşünüldüğünde İslam Tarihi ve Sanatlarıyla ilgili çalışmaların Temel İslam Bilimleri ile denk olduğunu ifade etmek mümkün hale gelmektedir. Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalındaki 9 tez, Hz. Ali'nin Türk edebiyatındaki yerini ve özellikle Alevî-Bektâşî edebiyatındaki önemini yansıtmaktadır. Tarih Anabilim Dalındaki 3 tez, Hz. Ali döneminin siyasi olaylarına odaklanmaktadır. Tasavvuf Kültürü ve Edebiyatı Anabilim Dalında 2 tez yapılmış olması, Hz. Ali'nin tasavvufi gelenekteki yerini ve velayet anlayışını ele alan çalışmaları içermektedir. Felsefe ve Din Bilimleri Anabilim Dalındaki 2 tez, Hz.

Ali'ye atfedilen dini ve felsefi görüşleri incelemektedir. Diğer anabilim dallarında ise birer tez bulunmaktadır. Sanat Tarihi, Mimarlık ve Geleneksel Türk Sanatları Anabilim Dallarına ait tezler, Hz. Ali temalı sanat eserlerini konu almaktadır. Karşılaştırmalı Edebiyat, Halk Bilimi ve Mevlâna Araştırmaları Anabilim Dallarındaki tezler ise Hz. Ali'nin farklı kültürlerdeki yansımalarını ve popüler kültürdeki yerini incelemektedir. Bu dağılım, Hz. Ali'nin çok yönlü bir şahsiyet olarak farklı akademik disiplinlerde ele alındığını göstermektedir. Ancak sosyoloji ve siyaset bilimi gibi alanlarda Hz. Ali'nin modern dönemdeki temsilleri ve toplumsal etkileri üzerine daha fazla çalışmaya ihtiyaç duyulduğu anlaşılmaktadır.

2.7. Tezlerin Çalışıldığı Bilim Dallarına Göre Dağılımı

Grafik 8: Tezlerin Bilim Dalı Dağılımı

Hız. Ali konusundaki tezlerin bilim dallarına göre dağılımı incelendiğinde, İslam Tarihi Bilim Dalının 21 teze diğer dallara göre belirgin şekilde öne çıktığı görülmektedir. Bu durum, Hız. Ali'nin İslam tarihinin erken dönemindeki merkezi rolünün akademik çalışmalara yansımaları olarak değerlendirilebilir. İslam Mezhepleri Tarihi Bilim Dalında bulunan 9 tez, özellikle mezheplerin oluşum sürecinde Hız. Ali'nin tarihsel ve doktriner konumuna odaklanan çalışmalardan oluşmaktadır. Hadis Bilim Dalındaki 5 tez, Hız. Ali'nin hadis rivayetindeki rolünü ve naklettiği hadisleri konu edinmektedir. İslam Hukuku alanındaki 3 tez ise onun fıkhi meselelere yaklaşımını ve hukuki görüşlerini incelemektedir. Tefsir Bilim Dalı'ndaki 2 çalışma, Hız. Ali'nin Kur'an yorumlarına ilişkin akademik ilgiyi yansıtmaktadır. Edebiyat alanında, Eski Türk Edebiyatı ve Türk İslam Edebiyatı bilim dallarında 2'şer tez bulunması, Hız. Ali'nin Türk-İslam edebiyatındaki temsilinin araştırma konusu olduğunu göstermektedir. Diğer bilim dallarına bakıldığında, Din Sosyolojisi, Mezhepler Tarihi ve Orta Çağ Tarihi gibi alanlarda birer tez bulunması, bu disiplinlerde Hız. Ali konusunun daha az çalışıldığına işaret etmektedir. Geleneksel Türk Sanatları ve Yapı Fiziği Programı gibi alanlardaki tekli çalışmalar ise Hız. Ali temasının sanat ve mimari alanlarındaki yansımalarına dair akademik ilginin varlığını göstermektedir. Ancak bu alanlardaki çalışmaların sayıca az olması, konunun daha çok geleneksel İslami ilimler çerçevesinde ele alındığını ortaya koymaktadır. Verilerde dikkat çeken bir diğer nokta, 32 tezin bilim dalı belirtilmemiş olmasıdır. Bu durum, mevcut veri tabanında bu çalışmaların disiplinler sınıflandırmasının bulunmadığını göstermektedir. Araştırmacıların veri girişi esnasında bilim dalı belirtmemiş olması ya da anabilim dalı altında ilgili bilim dalının olmayışının bu duruma sebep olduğu düşünülmektedir. Sonuç olarak, Hız. Ali hakkındaki akademik çalışmaların büyük ölçüde İslami ilimler ve tarih alanlarında yoğunlaştığı, diğer disiplinlerde ise daha sınırlı kaldığı

söylenbilir. Özellikle sosyal bilimler perspektifinden yapılan çalışmaların azlığı dikkat çekicidir. Sistemde yer almayan bilgiler nedeniyle, 32 tezin hangi disiplinlere dağıldığı konusunda kesin bir değerlendirme yapmak mümkün görünmemektedir.

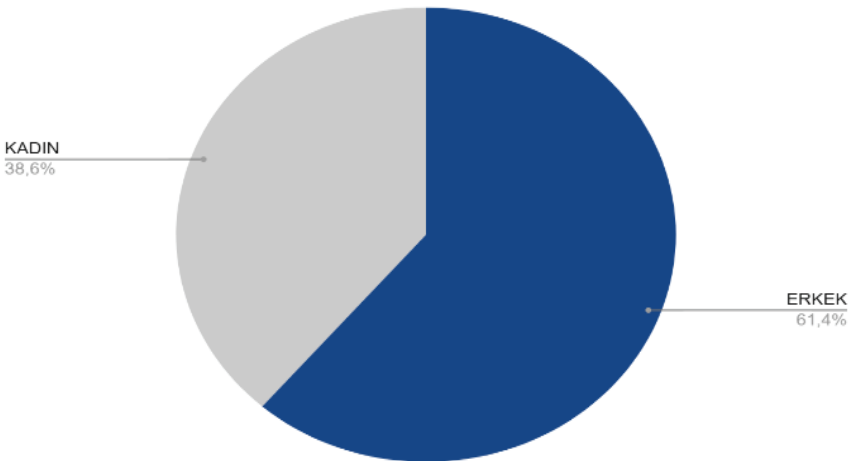
2.8. Araştırmacıların Tezlerinde En Sık Kullandıkları Kelimeler

Şekil 1: En Sık Kullanılan Kelimeler

Word Art programında kelime bulutu (word cloud) oluşturularak incelenen tezlerde en sık geçen kavramların İslam tarihi, mezhepler tarihi ve erken dönem İslam tarihinin önde gelen isimleri etrafında yoğunlaştığını göstermektedir. “İslam”, “İslam Tarihi” ve “Kur’an” gibi genel başlıkların yanı sıra, “Dört Halife” (özellikle Hz. Osman, Hz. Ebu Bekir ve Hz. Ömer), “Şia” ve “Alevî-Bektâşî” geleneği gibi mezhepsel ayrışmalara dair terimler öne çıkmaktadır. Bu durum, incelenen tezlerin büyük ölçüde İslam’ın siyasi-tarihsel süreçleri, mezhepleşme dinamikleri ve Türk kültürüyle etkileşimine odaklandığına işaret etmektedir. “Türk Edebiyatı” ve “Cenknâme” gibi kavramların varlığı, dinî metinlerin edebiyatla kesişen boyutuna da akademik ilginin olduğunu desteklemektedir. Ayrıca Hz. Ali’nin Türk kültüründeki önemine ve konumuna da işaret etmektedir. Sonuç olarak, tezlerin tematik eğilimi, İslam’ın tarihi, teolojik ve kültürel yansımalarını farklı disiplinler perspektifiyle de ele alındığını ortaya koymaktadır.

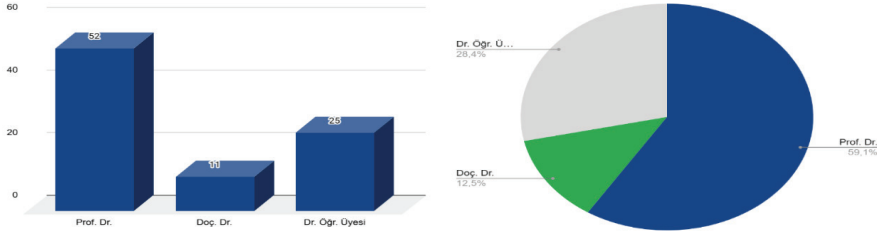
2.9. Araştırmacıların Cinsiyet Dağılımı

Grafik 9: Araştırmacıların Cinsiyetlerinin Oransal Dağılımı

Hız. Ali hakkında yapılan tezlere bakıldığında ise erkeklerin kadınlara göre daha fazla olduğu görülmektedir. Araştırmacıların cinsiyetlerinin oransal dağılımında kadın araştırmacılar %38,6 oranında yer alırken erkek araştırmacılar ise %61,4 oranına karşılık gelmektedir.

2.10. Tezleri Çalıştıran Akademisyenlerin Unvan Dağılımı

Grafik 10-11: Tez Danışmanlarının Unvan Dağılımı

Hız. Ali konusunda tez danışmanlığı yapan akademisyenlerin unvan dağılımı incelendiğinde, Profesör Doktor (Prof. Dr.) unvanlı akademisyenlerin belirgin bir çoğunluğa sahip olduğu görülmektedir. Verilere göre, toplam 88 danışmanın 52'si (%59,1) profesör, 25'i (%28,4) Doktor Öğretim Üyesi (Dr. Öğr. Üyesi) ve 11'i (%12,5) Doçent Doktor (Doç. Dr.) unvanına sahiptir. Bu bulgular, Hız. Ali konusundaki akademik çalışmaların büyük ölçüde profesörler tarafından yönlendirildiğini ortaya koymaktadır. Bu dağılım dini, ahlaki, siyasi, ilmi ve tarihi yönü çeşitlilik arz eden bir şahsiyet olarak Hız. Ali'ye dair akademik çalışmalarda, kıdemli akademisyenlerin ağırlıklı rol üstlendiğini göstermektedir. Profesörlerin bu alandaki yoğun temsili, konunun derin tarihsel arka planı ve uzmanlık gerektiren niteliği ile açıklanabilir.

3. Konularına Göre Tezlerin Dağılımı

3.1. Tez Konularının Anabilim Dallarına Göre Dağılımı

Türkiye'de Hız. Ali konulu tezler, farklı anabilim dallarında çalışılmıştır. Bu kapsamda, çalışmaya konu olan tezlerin anabilim dallarına göre dağılımını belirtmek amacıyla, Yüksek Lisans tezleri için * sembolü kullanılmakta; Doktora tezleri için ise ** sembolü kullanılmaktadır.

3.1.1. Dinler Tarihi Anabilim Dalı

(Bakır, 1990)**	Çalışmada hilafeti zamanında idari ve iktisadi yönden Hız. Ali dönemi ele alınmaktadır.
-----------------	---

3.1.2. Geleneksel Türk Sanatları Ana Sanat Dalı

(Yüce, 2022)*	Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesinde bulunan, XVI. yüzyıl Siyer-i Nebî'sinin altıncı cildi 270 sayfa, toplam 125 minyatür resmedilmiştir ve bu çalışmada incelenen Hız. Ali'yi konu alan 36 minyatür yer almaktadır.
---------------	--

3.1.3. Halk Bilimi Anabilim Dalı

(Yaşar, 2007)*	Başkahramanını Hız. Ali'nin oluşturduğu, cenk kitaplarından birisi olan Haver-Name cenkleri incelenmektedir.
----------------	--

3.1.4. Karşılaştırmalı Edebiyat Anabilim Dalı

(Atıl, 2020)**	Hiz. Ali'nin cenklerini anlatan eserlerden biri olan Kitâb-ı Hâ-ver-nâme transkribe edilerek araştırılmaktadır.
----------------	---

3.1.5. Mevlâna ve Mevlevîlik Araştırmaları Anabilim Dalı

(Acar, 2020)*	<i>Mesnevi</i> 'deki ve Tâhir'ül-Mevlevî'nin Şerhi'ndeki hadislerden hareketle ve Hiz. Peygamber, Hazret-i Ali ve halifelere dair hususlar ele alınmaktadır.
---------------	--

3.1.6. Mimarlık Anabilim Dalı

(Atmaca, 2017)*	Çalışmada diğer tezler gibi Hiz. Ali konu edilmemekte; ancak Hiz. Ali'nin isminin yaşatılması adına yapılmış bir mimari yapı olması itibarıyla önem taşımaktadır.
-----------------	---

3.1.7. Sanat Tarihi Anabilim Dalı

(Keçelioğlu, 2008)**	Hiz. Ali'nin İslam sanatında önemli bir yere sahip olan resimli el yazmalarındaki görsel betimlemeleri ele alınmaktadır.
----------------------	--

3.1.8. Türkçe Eğitimi Anabilim Dalı

(Güden, 2013)*	Araştırma, Hiz. Ali Cenknâmeleri'nin estetik değerler açısından incelenmesine yöneliktir.
----------------	---

3.1.9. Felsefe ve Din Bilimleri Anabilim Dalı

(Şahiner, 2023)*	Hiz. Ali döneminde yaşanan iç savaş ve itikadi ayrılıklar, sosyal, siyasi, ekonomik ve dini arka planlarıyla incelenmektedir.
(Demirci, 2019)*	Araştırmada, Hiz. Peygamber'in vefatının akabinde halifelerin dördüncüsü seçilen Hiz. Ali ve dini şahsiyeti incelenmektedir.

3.1.10. Tasavvuf Kültürü ve Edebiyatı Anabilim Dalı

(Dervişoğlu, 2020)*	Araştırmada, Eşrefoğlu Rûmî'nin Tarikatnâme adlı eserindeki Hiz. Ali tasavvuru incelenmektedir.
(Ergiri, 2020)*	XV. yüzyılda Gelibolu'da yaşamış iki âlim mutasavvıf kardeş, Yazıcıoğlu Mehmed ve Yazıcıoğlu Ahmed Bîcân'ın telif etmiş oldukları eserleri <i>Muhammediye</i> ve <i>Envârü'l-Âşîkîn</i> 'de yer alan Hiz. Ali tasavvurları incelenmiştir.

3.1.11. Tarih Anabilim Dalı

(Ürkmez, 2020) **	Mitolojik bağlamda Hiz. Ali figürüne dair ortaya çıkan inanç örüntülerinin; şekillenmesi, evrilmesi ve sonraki nesillere aktarılma süreçlerini anlamayı ve işlevsel tahlillerini hedefleyen bu çalışmanın; kolektif bellek, kültür ve dinler tarihi kapsamlarına giren mitoloji eksenli bir psiko-sosyal tarih denemesi olduğu söylenebilir.
(Erbay, 2018)*	Çalışmada, Hiz. Ali evlâdının Kerbelâ vakasından Ömer b. Abdülâziz dönemi sonuna kadar olan 680-720 arası 40 yıllık bir sürece tekâbül eden Emevî hilâfetiyle ilişkileri incelenmektedir.

(Ercan, 2018)*	Ankara Milli Kütüphane El Yazması ve Nadir Eserler Koleksiyonu içerisinde bulunan H. 1309 (-M.1891) istinsah tarihli müellifi tespit edilemeyen “Gazavât-ı İmâm Ali (K.A.V.)” adlı eser kullanılarak elde edilen bilgiler ışığında Hz. Ali cenknâmeleri ile ilgili araştırmalara katkıda bulunulmaya çalışılmaktadır.
----------------	---

3.1.12. İlahiyat Anabilim Dalı

(Hançabay, 2009)*	H. Ömer’in kendisinden sonra halifeyi tayin etmeleri için belirlediği Hz. Ali başta olmak üzere şûra meclisi ele alınmaktadır.
(Özsüer, 2006)*	Caferi olan Gölpınarlı’nın Hz. Ali’nin hayatına dair fikirleri ele alınmaktadır
(Sarıkaya, 2004)**	Türk İslâm edebiyatında Hz. Ali ayet, hadis, sıfat, künye ve isimleriyle incelenmektedir.
(Arı, 2002)**	İmamiyye Şiası kaynaklarına göre Hz. Ali telakkisi ve ilk üç halife algısı ele alınmaktadır.

3.1.13. Türk Dili Ve Edebiyatı Anabilim Dalı

(Hamadanı, 2023)**	Necati Demir ve Mehmet Dursun Erdem tarafından çeviri yazılı metni bir ciltlik kitap hâlinde yayımlanmış olan <i>Hazret-i Ali Cenkləri</i> (2007) adlı edebî mensur metinlerdeki söz öbekleri ve bu söz öbeklerinin tümce içindeki işlevleri incelenmektedir.
(Tokat, 2023)*	16. yüzyıl şairlerinden Yemîni’nin <i>Fazîlet-nâme</i> ’sinden hareketle Hz. Ali tasavvuru incelenmektedir.
(Kayaokay, 2022)**	Çalışmanın konusunu, daha önce edebî literatüre girmemiş Ayân-zâde Molla İbrahim Şükrî’nin iki manzum Hz. Ali cenk-nâmesi teşkil etmektedir.
(Demir, 2019)*	Osmanlı Türkçesi ile yazılmış olan Yemâme Cengi’nin iki ayrı nüshası günümüz Türkçesine aktarılması ve Kastamonu - İstanbul nüshaları arasında edisyon kritik yapılararak iki nüsha arasındaki farklılıklar dipnotlarla verilmektedir.
(Topal, 2019)*	Çalışmada, Hz. Ali cenknâmelerinden biri olan <i>Kan Kalesi</i> hikâyesi esas alınmıştır.
(Kavlak, 2018)*	Süleymaniye Kütüphanesi Denizli Bölümü’nde 377 numarayla kayıtlı Şükrî ve cenknâme türündeki eseri konu edilmektedir.
(Koçak, 2016)*	Alevî kültürünün temelini oluşturan Hak-Muhammed-Ali üçlemesinin ve bu üçlemeyi oluşturan kutsal unsurların Tokatlı Alevî âşıklar için ne ifade ettiği araştırılmaktadır.
(Bülbül, 2008)*	Hazret-i Ali Cenkləri; Türk kültür ve tefekkürü, millî birlik ve beraberlik duygusu çerçevesinde ele alınmaktadır.
(Çetin, 1995)**	Türk edebiyatında Hazret-i Ali cenknâmeleri konu edilmektedir.

3.1.14. İslam Tarihi ve Sanatları Anabilim Dalı

(Gençdoğan, 2024)*	Çalışmada Şia’nın tarih anlayışını yansıtmak amacıyla İbn A’sem el-Kûfî’nin (ö. 320/932’den sonra) <i>Kitâbü’l-Fütûh</i> ’u, Sünnî eğilimin tarihe bakışının anlaşılması amacıyla da İbn Kesîr’in (ö. 774/1373) <i>el-Bidâye ve’n-Nihâye</i> ’si merkez alınmaktadır. Zira bu iki eser Şii ve Sünnî düşüncenin olaylara ve sahâbeye bakışındaki ayrışmayı güçlü şekilde yansıtmaktadır.
--------------------	---

(Hazini, 2024)*	Çalışma, Hz. Ali'nin hilâfeti devrinde Mısır valisi olarak tayin ettiği Mâlik bin el-Eşter'e gönderdiği Ahid-nâme isimli mektubun Osmanlı Devleti'nde yapılan şerh ve tercümelerini konu edinmektedir. Hz. Ali'nin gönderdiği bu mektup, ele aldığı konular itibarıyla İslam tarihinde ilk siyasetnâme örneği denebilecek bir mahiyettedir.
(Yıldırım, 2024)*	Hz. Ali'nin Müslüman olan muhalifleriyle ilişkisi, onlara karşı bakış açısı, onları konumlandığı noktalar, onların iddialarına cevapları vb. yönler Hz. Ali'nin söylemleri üzerinden değerlendirilmektedir.
(Mohammed, 2023)**	Çalışmada meşhur tarihçilerden Belâzürî ve Ebû Mihnef Lût b. Yahyâ'nın Hz. Ali'ye dair görüşleri karşılaştırmalı olarak ele alınmaktadır.
(Aydin, 2022)*	Araştırmada Millet Kütüphanesi, Ali Emiri Manzum bölümünde, 1320 numarada "Gazâvât-ı Hz. Ali" adıyla kayıtlı, mesnevî nazım şekliyle yazılmış olup 1460 beyitten müteşekkil olan cenknâme veya diğer bir adıyla gazâvât-nâme ele alınmaktadır.
(Sarıkaya, 2022)*	Oryantalist yazarların Hz. Ali üzerine yazmış oldukları eserleri İslâm tarihi kaynaklarını temel alarak incelenmektedir.
(Şener, 2021)**	Türk-İslam Edebiyatı çerçevesinde geniş halk kitlelerine yönelik olarak teşekkül etmiş bir anlatı olan Hz. Ali Cenknâmeleri'ndeki hikâyeler, dini çocuk edebiyatı bağlamında ayrıntılı olarak ele alınmaktadır.
(Ardıç, 2020)*	Hilafeti döneminde Hz. Ali'nin Ubeydullah b. Abbas'ı Yemen'e, Sehl b. Huneyf'i Şam'a, Umara b. Şihab'ı Kufe'ye, Osman b. Huneyf'i Basra'ya, Kays b. Sa'd b. Ubade'yi Mısır'a vali olarak ataması gibi idari faaliyetleri ele alınmaktadır.
(Özdemir, 2020)*	Çalışmada, Hz. Ali'nin, fiziksel özellikleri çeşitli yönleriyle ele alınmaktadır.
(Ayyıldız, 2019)*	İmamet, Gadir-i Hum, Ehl-i Beyt gibi kavram ve olgular çerçevesinde Hz. Ali'ye dair öne çıkan farklı rivayetler araştırma konusu edilmektedir.
(Çetin, 2019)*	Hz. Ali ve önceki halifeler ile ilgili 1980-2000 yılları arasında Türkiye'de telif edilmiş eserler muhteva, dil ve üslup, kaynak kullanımı açısından değerlendirilmektedir.
(Kızılyar, 2019)*	Şifilik ile itham edilen Ya'kûbî'nin " <i>Tarih</i> " isimli eserinden hareketle Hz. Ali'nin hilafet dönemi incelenmektedir.
(Özbakır, 2018)*	Çalışmanın amacı, Hz. Ali ve önceki halifelerin iktidarda kaldıkları süre zarfında devlet ekonomisini nasıl idare ettiklerini, devlet ekonomisine ne tür katkılarda bulunduklarını belirtmek ve dönemlerindeki ticaretten ürün fiyatlarına kadar iktisadi hayatı genel hatlarıyla sunmaktır.
(Çakmak, 2017)*	Çalışmada 15-16. yüzyıl tarihçilerinden eş-Şâmî ile Meclisi'nin Hz. Ali tasavvurları, Ehl-i Sünnet-Şîa anlayışlarına göre, gazve ve seriyyeler kapsamında mukayeseli olarak incelenmektedir.
(Şenyayla, 2016)**	Çalışmada, hayatı ve ilk dönem İslam toplumunda yürüttüğü faaliyetler ve görevler açısından Hz. Ali ele alınmaktadır.

(Yaprakdal, 2016)*	Hız. Ali'nin galibiyetiyle sonuçlanan, Hız. Talha ve Hız. Zübeyr'le birlikte iki taraftan da binlerce Müslüman öldüğü Cemel Savaşı ele alınmaktadır.
(Aksu, 2015)*	Hız. Ali'nin Hız. Peygamber'i vekâlet ve temsili ele alınmaktadır.
(Mahdi, 2015)*	Özellikle İslam'ın dördüncü halifesi olan Hız. Ali'nin, kendisinden önce halife olan üç halifeyle münasebetleri incelenmektedir.
(Bıyıklı, 2011)*	Hız. Ali'nin idare anlayışı, hükümet organları, kerpiçten ceza evleri inşa etme gibi tarihte ilk defa yapılan uygulamalar ele alınmaktadır.
(Öner, 2011)*	Çalışmada Hız. Ali'nin Kur'an'a, hadise ve özellikle fıkha dair birikimiyle birlikte bu çerçevede bir "ilmi otorite" olarak görülmesi bağlamında ilmi yönü incelenmektedir.
(Deniz, 2007)*	Kays b. Sa'd'ın Hız. Peygamber, Dört Halife ve Hız. Hasan dönemine kadar olan hayatı ele alınmakta; ailesi, özellikle de Hız. Ali dönemindeki Mısır valiliği ve bu dönemdeki tarihi olaylardaki rolü detaylı bir şekilde incelenmektedir.
(Kaplan, 2007)*	Hız. Ali hayatı Mekke ve Medine dönemi olarak incelenmekte, hayatı kategorilere ayrılarak farklı yönleri ortaya konulmaya çalışılmaktadır.
(Şanverdi, 2007)*	Hız. Ali'nin kendin önceki halifeler zamanında toplumu ilgilendiren önemli hadiselerdeki konumu incelenmektedir.
(Barlak, 2006)*	İlk üç halife döneminden Hız. Ali'nin hilafetine uzanan süreçte Kureys, Emevî-Hâşimi çekişmeleri gibi kabileler arası ilişkiler incelenmektedir.
(Demirci, 2006)*	Hız. Ali - Hız. Fatıma kızları ve kız torunlarının Alevî-Bektâşî Türk kültüründeki yeri Kerbela Vak'ası, Ehl-i Beyt olgusu gibi çeşitli hadise ve yönlerden ele alınmaktadır.
(Şimşek, 2000)*	Türk-İslam edebiyatı disiplini çerçevesinde Hız. Ali'ye nispetle yapılan "sad kelime" tercümelere, tenkitli metin olarak incelenmektedir.
(Günel, 1997)*	Çalışmada, İslam tarihi ana kaynaklarından hareketle Hız. Ali döneminde iç karışıklıkları incelenmektedir.
(Ayar, 1997)**	Çalışma, Hız. Osman'ın ve Hız. Ali'nin hilafetlerinde devlet ve halk münasebetlerini ana kaynaklardan hareketle ortaya koymayı amaçlamaktadır.

3.1.15. Temel İslam Bilimleri Anabilim Dalı

(Yazıcı, 2024)*	Çalışmada mevzû hadis konusu özelinde hem şahsıyla alakalı hem de kendisine nispet edilerek pek çok hadis uydurulduğu iddia edilen Hız. Ali'ye nispet edilen mevzû rivayetlere ve muhaddisler tarafından yapılan değerlendirmelere yer verilmektedir.
(Demirbağa, 2023)*	Belâzürî'nin <i>Ensâbü'l-Esrâf</i> isimli eserinde yer alan Hız. Ali ve evladına ait olayların tahlili yapılmaktadır.
(Jaafar, 2023)*	Araştırmada imam Ali'nin lügavî üslubunun incelenmesi ve tahlili yapılmaktadır.
(Arslan, 2022)*	Çalışma, Alevilik-Bektaşiliğin temel yapı unsuru olan Hak-Muhammed-Ali inancının ortaya çıkışını ele almakta ve bu inancı teslis öğretisiyle mukayese etmektedir.

(Koyuncu, 2022)*	İbn Hazm'ın <i>el-Fasl fi'l-milel ve'l-ehvâ' ve'n-nihal</i> adlı eserinden hareketle, Hz. Ali'nin hilâfeti döneminde Hz. Osman'ın şehit edilmesiyle başlayıp Cemel ve Sıffin savaşları ile ilerleyen süreçte imâmet-siyaset temelinde yaşanan ihtilâfla incelenmektedir.
(Seffo, 2022)*	Hz Ali'nin aynı mesele hakkında farklı görüşler belirttiği olmuştur. Bu durum ise bazı sebeplere dayanmaktadır. Çalışmada sözü edilen sebepler ele alınmaktadır.
(Cankurt, 2021)**	Çalışma, Türk ve İslam Eserleri Müzesi 458 envanter numarasına kayıtlı Hz. Ali'ye nispet edilen <i>Mushaf</i> 1 konu edinmektedir.
(Güneş, 2021)*	Çalışmada Hz. Osman'ın ve Hz. Ali'nin hilafetleri esnasında vuku bulan hadiseler ve bunların sonucunda İslam toplumunda meydana gelen kırılma noktaları ile fırkalaşma süreçlerine ve Mezhepler Tarihindeki yerinden bahsedilmektedir.
(Göçmen, 2020)*	XI. yüzyılda yaşamış Seyyid er-Radi tarafından derlenen <i>Nehcü'l-belâga</i> adlı eserin perspektifinden Hz. Ali dönemi olayları incelenmektedir.
(Özsoy, 2020)**	Arap dili ve belâgatına katkıları çerçevesinde Hz. Ali ele alınmaktadır.
(Apaydın, 2019)*	<i>Nehcü'l-belâga</i> kitabı, Hz. Ali'ye atfedilen hutbeleri, mektupları ve hikmetli sözleri içeren bir kitaptır. Özellikle günümüzde Şii düşüncüyü etkileyen önemli eserlerden biri olan bu kitabın kaynakları ve inşa süreci incelenmektedir.
(Erdoğan, 2019)*	Alevîlik ile ilgili en çok konuşulan ve merak edilen meselelerin başında
	Hak Muhammed Ali inancı gelmektedir. Bu noktaya ışık tutma sadedinde bu araştırmanın konusu Alevî-Bektâşî Klasiklerinde Hak Muhammed Ali inancıdır.
(Arda, 2019)*	İmamiyye Şia'sının teşekkülünde Şîilerin Hz. Ali'ye atfettiği vasıflar nübüvvet-imamet ilişkisi bağlamında ele alınmaktadır.
(Kuyucu, 2019)*	<i>Kütüb-i Sitte</i> temelinde, Hz. Ali tarafından rivayet edilen hadiseler yer verilmekte; Hz. Ali'nin hadis usûlündeki konumu ele alınmaktadır.
(Kara, 2018)*	Hz. Ali'ye ait bazı Mevkûf rivayetler, Hz. Peygamber'e nispet edilerek nakledilmeye başlanmıştır. Bu probleminden hareketle çalışmada hangi Merfû rivayetlerin aslen Mevkûf, hangi Mevkûf rivayetlerin de asıl kaynağının Hz. Peygamber olduğu tespit edilmeye çalışılmaktadır.
(Sansarkan, 2017)*	Çalışma, Hakem Olayı'nın sünnî, şîi ve hâricî kaynaklara göre anlatımıyla başlamakta, devamında sayılan bu üç mezhebe mensup bazı tarihçi ve müelliflerin, Hakem Olayı örneğiğinde, tarih aktarım ve yorumlamalarındaki mezhep etkisini irdelemektedir.
(Bapir, 2017)*	Araştırma, Hâkim en-Nisâbüri'nin (<i>el-Müstedrek ala's-Sahihayn</i>) kitabında geçen ve Hz. Ali tarafından rivayet edilen 126 hadisi içermektedir.
(Kacı, 2014)*	Çalışmada Alevî-Bektâşî düşüncenin kültürel kaynaklarından olan ve mensub olduğu Hurufilik düşüncesini Alevî müktesabatına dâhil etmiş, İslam Mezhepleri Tarihi açısından önemli bir düşünce, fikir ve aksiyon adamı olan Seyyid Nesimî'nin Hz. Ali algısı incelenmektedir.

(Gecit, 2013)*	Hız. Ali'nin küçüklüğünde itibaren vahiy ortamında bulunması, vahit kâtipliği yapması ve ayetlerin nüzûlune ilişkin vukufiyeti gibi hususlar çalışmanın mihverini teşkil etmektedir
(Durmuş, 2012)*	İslam Tarihinde ortaya çıkan ilk ihtilafları ve bu ihtilafların mezhepleşmedeki rolü, Kemaleddin Şükrü'nün " <i>İslam Tarihinde Nifak: Ali</i> " adlı eseri çerçevesinde ele alınmaktadır.
(Öztürk, 2012)**	Gerek Hız. Peygamber döneminde yaptıklarıyla gerek sahabe dönemi ve halifeliği süresince yaptıklarıyla ve gerekse Ondan sonraki devirlerde yaşayan fakihlerin ilgisini çekmesiyle, İslam hukukunun oluşum sürecine katkı sağlamıştı
(Ünlüsoy, 2011)**	Anadolu coğrafyasında Hız. Ali'nin nasıl algılanıp, tasavvur edildiğinin bilimsel metotlarla tespit edilmesini hedefleyen çalışmada öncelikle klâsik kaynaklardan hareketle Hız. Ali'nin tarihsel kişiliği tespit edildikten sonra, Anadolu'da Hız. Ali algılamalarına neden olan etkenler üzerinde durulmaktadır.
(Gönen, 2011)*	Hız. Ali'nin fikhî metodu ile Ebû Hanife'nin fıkıh yöntemi mukayeseli olarak ele alınmaktadır.
(Tuna, 2011)*	Pir Sultan Abdal Kültür Sanat Dergisi yazıları çerçevesinde, Alevîlik ile kavramlar ele alınarak Alevî tanımlamalarına yer verilmiş, böylece kendilerini nasıl tanımladıkları belirtilmiştir. Ayrıca tarihlerine değinilerek, Hız. Ali, Pir Sultan Abdal ve diğer tarihi kişileri hakkında ki bilgilerine de yer verilmiştir.
(Belek, 2010)*	Tefsire konu olan yönleriyle Hız. Ali'nin Kur'an anlayışı ve yorumu ele alınmaktadır.
(Yazıcı, 2010)*	Gadîr-i Hum'a dair hususlar hadisler ve hadis usûlü bağlamında incelenmektedir.
(Suiçmez, 2010)*	Hız. Ali'nin meşruiyet mücadelesi ele alınmakta, Cemel ve Stffin savaşları ile Tahkim konuları incelenmektedir.
(Kabanka, 2006)*	" <i>Vasiyyet'ün-Nebî li 'Ali</i> " ismiyle bilinen yazma eserlerden yola çıkarak, Hazret-i Peygamber'in Hız. 'Ali'ye öğütlerini kapsayan hadislerin tesbîti ve değerdendirmesi yapılmaktadır.
(Yücesan, 2005)*	Belagat ilminin önemli şahsiyetlerinden sayılan Hız. Ali'ye atfedilen, Şerîf er-Radî tarafından derlenen <i>Nehcü'l-belâga</i> adlı eser çerçevesinde Hız. Ali'nin hitabete katkılarının incelenmesini amaçlamaktadır.
(Yılmaz, 2003)*	Çeşitli yönleriyle Hız. Ali'yi öne çıkaran rivayetlerin hadis ilmi ve usûlü açısından değerdendirilmesini içermektedir.
(Topaloğlu, 2001)*	Çalışmada Hız. Osman'ın hilafetinde meydana gelen siyasi hadisler karşısında Hız. Ali'nin tavrı incelenmektedir.

Hız. Ali hakkında yapılan tezlerin geneli incelendiğinde; Şîîlikte, Sünnilikte, Alevî-Bektâşilikte ve tasavvufta Hız. Ali algısı ve tasavvurlarına yönelik çalışmalardaki yoğunluk dikkat çekmektedir. Araştırmanın bu bölümü ve eldeki veriler bir arada düşünöldüğünde ise çalışma sonucunda ulaşılan bir dizi bulgular somut hale gelmektedir.

4. Tartışma ve Sonuç

Çalışmada bibliyometrik analiz yöntemiyle Türkiye’de Hz. Ali konulu akademik yayınların nicel özellikleri sistematik olarak incelenerek bilimsel eğilimler, üretkenlik ve bilgi akışı değerlendirilmiştir. Bu kapsamda elde edilen bulgular doğrultusunda aşağıdaki sonuçlar ortaya çıkmıştır:

Akademik eğilimler açısından; Hz. Ali konulu tezlerin büyük bir kısmının ilahiyat, tarih ve edebiyat disiplinlerinde yoğunlaştığı görülmüştür. Sosyal bilimlerin diğer alanlarında, özellikle sosyoloji, siyaset bilimi ve psikoloji gibi disiplinlerde konuya dair araştırmaların sınırlı olduğu tespit edilmiştir. Tezlerde çoğunlukla Hz. Ali dini ve tarihi bağlamda ele alınmış olup, onun toplumsal ve kültürel etkileri üzerine daha az çalışma yapılmıştır.

Üniversiteler ve bölgesel dağılım bakımından; tezlerin büyük bir kısmı İstanbul ve Ankara’daki büyük üniversitelerde hazırlanmıştır. Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgeleri’nde yapılan çalışmaların sayısının görece daha az olduğu gözlemlenmiştir.

Odak çalışmalar itibarıyla Belâzürî’nin *Ensâbu’l-eşrâf* isimli eseri, farklı bilim dallarındaki araştırmacılar için münbit bir kaynak olarak merkeze alınan bir eser olmuştur. Sanat ve edebiyat alanında *Nehcü’l-belaga*, *Kan Kalesi*, Hâver-nâmeler ve cenknâmeler ağırlık araştırma başlıkları olarak öne çıkmıştır. İlahiyat, Tarih ve Edebiyat disiplinlerinde gözle görülür bir yoğunluk olmakla birlikte Sanat Tarihi, Güzel Sanatlar ve Gelenekli İslam Sanatları alanlarında yapılan çalışmaların varlığı kayda değerdir. Yazma eserlerin transkripsiyonu ve değerlendirilmesi yöntemiyle Hz. Ali’ye dair konu başlıklarının az da olsa çalışılmış olduğu anlaşılmaktadır. Ancak bu alanda daha fazla nitelikli çalışmaya ihtiyaç olduğu aşikârdır.

Ehl-i Beyt olgusu, gerek Şîa ve Ehl-i Sünnet açısından gerek Alevî-Bektâşilik açısından farklı yönleriyle sıkça araştırılan konulardan biri olmuştur. Yine, Alevî-Bektâşilik açısından Hak-Muhammed-Ali inancı ile ilgili üzerinde durulan konu başlıklarından birini teşkil etmiştir. Bu konulardaki mevcut çalışmalar göz önünde bulundurularak yapılacak derinlikli araştırmaların sürdürülmesi, alan yazını için oldukça önemlidir.

5. Öneriler

Elde edilen sonuçlar çerçevesinde alan yazınında yapılabilecek çalışmalar açısından geleceğe dönük öneriler şu şekildedir:

- Hz. Ali ile ilgili çalışmalar hatırı sayılır bir sayıya ulaşmış olsa da Hz. Ali’ye ve ona nispet edilen itikadi doktrinlere ve modern dünyadaki algısı üzerine yeni çalışmalar yapılması elzemdir.
- Literatürdeki akademik boşlukların doldurulması için Hz. Ali’nin modern akademik perspektifler doğrultusunda değerlendirilmesi ve disiplinlerarası yaklaşım teşvik edilmesi gerekmektedir.
- Alan yazınında daha sık akademik yayın ve faaliyetlerin artırılması bakımından üniversitelerde de bu konuya yönelik uygulama araştırma merkezlerinin ve araştırmaların desteklenmesi akademik üretimi teşvik edici bir adım olacaktır.
- Akademik çeşitliliğin artırılması için büyükşehirlerin dışındaki farklı il ve coğrafi bölgelerdeki üniversitelerde Hz. Ali ile ilgili araştırmalara yönlendirilmesi önemlidir.
- Sosyoloji, siyaset bilimi ve psikoloji gibi alanlarda Hz. Ali’nin dini, tasavvufi

ve mezhebi etkilerinin araştırılması tasavvuf hareketleri, Alevîlik-Bektâşîlik, Caferilik, Şîîlik gibi itikadi grupların psiko-sosyal yönlerinin anlaşılması açısından faydalı olacaktır.

- Bibliyometrik analizler, akademik eğilimleri ve boşlukları belirlemede kritik bir araç olduğundan, Hz. Ali, Alevî-Bektâşîlik, Şîîlik, Cenknâmeler gibi farklı yönlerden Hz. Ali'yi doğrudan ya da dolaylı konu edinen bu tür çalışmaların farklı konular için de uygulanması faydalı olacaktır.

Sonuç olarak, bu bibliyometrik analiz çalışması, Türkiye'de Hz. Ali konusundaki akademik üretkenliği değerlendirmeye ve gelecekte yapılacak araştırmalara rehberlik etmeye yönelik önemli bulgular ortaya koymuştur. Araştırmamanın disiplinler arası bakış açılarının artırılması, bölgesel çeşitliliğin sağlanması ve modern akademik perspektiflerin teşvik edilmesi, ilerleyen dönemlerde bu alanda yapılacak çalışmalara katkı sunması ümit edilmektedir.

Kaynaklar

- Acar, Rahime. *Tâhirî'l-Mevlevî'nin Mesnevi Şerhi'nde (1-6. c.) Hadisler, Hz. Muhammed (s.a.v.) ve Dört Halife*. Konya: Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2020.
- Al-Hamadani, Alaa Falah Hasan. *Hazret-i 'Ali Cenklere'nde Söz Öbekleri*. Adana: Çukurova Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, 2023.
- Aksu, Güngör. *Hazret-i Ali'nin Hazret-i Peygamber'e Vekâleti*. İstanbul: Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2015.
- Arda, Asuman. *İmamiyye Şia'sında Nübüvvet-İmamet İlişkisi*. İzmir: İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2019.
- Apaydın, Hasan. *Nehcü'l Belâğâ'nın Kaynakları, İnşa Süreci ve Şîîlik Üzerindeki Tesiri*. Ankara: Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2019.
- Arsalan, Osman Hulusi. *Alevîlik'teki Hak-Muhammed-Ali İnancının Hristiyanlık'taki Teslis ile Karşılaştırması: Teslis Benzerliği Eleştirisi*. İstanbul: İbn Haldun Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2022.
- Ardıç, Furkan. *Haz. Ali Dönemi Valileri*. Bursa: Bursa Uludağ Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2020.
- Arı, Mehmet Salih. *İmamiyye Şiası Kaynaklarına Göre İlk Üç Halife*. İstanbul: Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, 2002.
- Atilay, Ali. *Kitâb-ı Hâver-nâme'nin Metindeşliği ve İncelenmesi*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, 2020.
- Atmaca, Ahmet Bircan. *Dini Yapıların Isıl Konfor ve Enerji Tüketimi Açısından İncelenmesi ve Değerlendirilmesi: Marmara İlahiyat Cami ve Hz. Ali Cami Örnekleri*. İstanbul: Yıldız Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2017.
- Avcu, Ali. *İmamiyye Şiası'nda İmamet Anlayışının Doğuşu*. Samsun: Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2002.
- Ayar, Ali Rıza. *Haz. Osman ve Hz. Ali Dönemlerinde Devlet-Halk Münasebetleri*. Samsun: Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, 1997.
- Aydın, Fatmagül. *Gazâvât-ı Hz. Ali (Metin-İnceleme)*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2022.
- Ayyıldız, Mehmet Ali. *Haz. Ali'nin Hayatı ile İlgili Farklı Rivayetlerin Tespiti ve Değerlendirilmesi*. Elazığ: Fırat Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2019.
- Bakır, Abdulhalik. *İdari ve İktisadi Yönden Hz. Ali Dönemi*. Ankara: Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, 1990.

- Bapir, Dlshad Shamsalddin. *Hâkim en-Nisâbü'rî'nin el-Müstedrek Adlı Eserindeki Ehl-i Beyt'in Faziletine Dair Hadislerin Değerlendirilmesi* (Hz. Ali Örneği). Bingöl: Bingöl Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2017.
- Barakazi, Mahmut ve Kuzucanlı, Gökhan. "Bibliometric Analysis of Postgraduate Theses on the Relationship Between Communication and Tourism". *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* 48 (2022), 108-117. <https://doi.org/10.52642/susbed.1097037>.
- Barlak, Yasemin. *Kabilecilik Anlayışının Hz. Ali Dönemi Siyasal Gelişmelerine Etkisi*. Samsun: Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2006.
- Belek, Muhammed Zahid. *Hz. Ali'nin Kur'an Tasavvuru ve Âyetleri Tefsiri*. Isparta: Süleyman Demirel Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2010.
- Bıyıklı, Murat. *Hz. Ali'nin Devlet İdaresi*. Kayseri: Erciyes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2011.
- Bülbül, Eda. *Hazret-i Ali Cenklere Üzerine Bir Tetkik*. Sivas: Cumhuriyet Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2008.
- Cankurt, Fatih. *Hz. Ali'ye Nispet Edilen Mushaf-ı Şerif (Türk ve İslam Eserleri Müzesi Nüshası)*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, 2021.
- Çakmak, Fatih Muhammed. *Sünnî ve Şîî Kaynaklara Göre Gazve ve Serriyelerde Hz. Ali (eş-Şâmî ve el-Meclisî Örneği)*. Ankara: Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2017.
- Çetin, İsmet. *Türk Edebiyatında Hazret-i Ali Cenknâmeleri*. Ankara: Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, 1995.
- Çetin, Özlem. *Hulefâ-i Râsîdîn Dönemi ile İlgili Türkiye'de Telif Edilen Eserlerin Değerlendirilmesi (1980-2000 Yılları)*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2019.
- Demir, Rugeş. *Manzum Hz. Ali Cenklere Yemâme Cengi Üzerine Bir İnceleme*. Kastamonu: Kastamonu Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2019.
- Demirbağa, Elanur. *Belâzûrî'nin Ensâbü'l-Eşrâf İsimli Eserinde Hz. Ali ve Evladına Ait Olayların Tahlili*. Erzurum: Atatürk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2023.
- Demirci, Ali. *Hz. Ali - Hz. Fatıma Kızları ve Kız Torunlarının Alevî-Bektâşî Türk Kültüründeki Yeri*. Ankara: Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2006.
- Demirci, Yasemin. *Hz. Ali'nin Dinî Şahsiyeti*. Isparta: Süleyman Demirel Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2019.
- Deniz, Ramazan. *Hz. Ali'nin Mısır Valisi Kays b. Sa'd'ın Hayatı ve Kişiliği*. İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2007.
- Dervişoğlu, Tolga. *Eşrefoğlu Rûmî'nin Tarikatnâme'sinde Hz. Ali Tasavvuru*. İstanbul: Üsküdar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2020.
- Durmuş, Ali. *İslam Tarihinde İlk Dönem Mezhepleşmeye Etki Eden İhtilaflar ve Kemaleddin Şükrü'nün İslam Tarihinde Nifak: Ali Eserine Göre Hz. Ali Dönemindeki Problemlerin Mezheplerin Oluşumundaki Rolü*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2012.
- Ede, Şenol. "Alevilik Alanında Yayınlanmış Makalelerin Bibliyometrik Analizi". *Türk Kültürü ve Hacı Bektaş Veli Araştırma Dergisi* 112 (Aralık 2024), 99-126. <https://doi.org/10.60163/tkhcbva.1467446>.
- Ellegaard, Ole ve Wallin, Johan A. "The bibliometric analysis of scholarly production: How great is the impact?". *Scientometrics*, 105 (2015), 1809-1831. Doi: 10.1007/s11192-015-1645-z
- Erbay, Enes Ensar. *Kerbela Vakasından Sonra Hz. Ali Evladının Emevi Halifeleriyle İlişkileri (680-720)*. Sakarya: Sakarya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2018.

- Ercan, Aylin. *Gazavât-ı İmam Ali (k.a.v) Yazma Eserin Transkripsiyonu ve Değerlendirmesi*. Nevşehir: Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2018.
- Erdoğan, Cihan. *Alevî-Bektâşî Klasiklerine Göre Hak Muhammed Ali İnancı (Karşılaştırmalı Bir İnceleme)*. Rize: Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2019.
- Ergiri, Münüre Beyhan. *Muhammediye ve Envârü'l-Aşîkîn'de Hz. Ali*. İstanbul: Üsküdar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2020.
- Geçit, Mehmet Seyid. *Tefsirde Hz. Ali*. Iğdır: Iğdır Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2013.
- Gençdoğan, Fatih. Şiî ve Sünnî Düşüncede Hz. Ali Algısı: İbn A'sem ve İbn Kesîr Örneği. Isparta: Süleyman Demirel Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2024.
- Göçmen, Güler. *Nehcü'l-Belağa Perspektifinden Hz. Ali Dönemi Olayları*. Konya: Necmettin Erbakan Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2020.
- Gökçek, Gökhan vd. "Sezai Karakoç'un Çocukluğumuz Şiirinde Cenknâmelerin İzleri". *Türk Kültürü ve Hacı Bektaş Veli Araştırma Dergisi* 105 (Mart 2023), 347-358.
- Gönen, İlyaz. *Hz. Ali'nin Fikhî Yönü ve Hanefî Mezhebine Etkisi (Buhârî ve Müslim Özelinde)*. Isparta: Süleyman Demirel Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2011.
- Güden, Zehra. *Hz. Ali Cenknâmelerinin Estetik Değerler Bakımından İncelenmesi*. Sakarya: Sakarya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2013.
- Gülten, Sadullah. *Türklerin Hz. Ali'si: Destanlar, Efsaneler, Menkıbeler*. İstanbul: Yeditepe Yayınları, 2023.
- Günel, Mustafa. *Hz. Ali Döneminde İç Karışıklıklar*. İstanbul: Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 1997.
- Güneş, Zeynep. *Hz. Osman ve Hz. Ali Dönemi Olaylarının İtikâdî Mezheplerin Doğuşuna Etkileri*. Şanlıurfa: Harran Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2021.
- Hañçabay, Halil İbrahim. *Halifeliği Döneminde Hz. Osman'la Hz. Ali Dışındaki Şûra Üyeleri Arasındaki İlişkiler*. İstanbul: Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2009.
- Hazini, Yahya. *Hz. Ali'nin Mısır Valisi Mâlik el-Eşter'e Yazdığı Mektubun Türkçe Şerhleri ve Münşî Efendi'nin Menşûrû'l-İlmâm-ı Ali Adlı Şerhi*. İstanbul: Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2024.
- Hüdaverdi, Şule vd. "Lisansüstü Tezlerin Bibliyometrik Analizi: Elektronik Atık Çevre İklim Ve Sürdürülebilirlik". *Çevre, İklim ve Sürdürülebilirlik Dergisi* 26(1), 31 Mayıs 2025, 17-24.
- İbn Hişâm, Cemaleddin Abdülmelik. *es-Sîretü'n-Nebeviyye*. 4 Cilt. Lübnan: el-Mektebe el-Asariyye, 2011.
- İbn Sa'd, Ebû Abdillâh Muhammed. *et-Tabakâtü'l-Kübra*. 11 cilt. Kahire: Mektebe'l-Hancı, 2001.
- Jaafar, Dhawiya Sadeq Jaafar. *Emirü'l-Müminîn Hz. Ali'nin Vasiyetlerindeki Sözcüksel Paradoksların Analizi*. Çankırı: Çankırı Karatekin Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2023.
- Kabanka, Türkan Akkurt. *Hazret-i Peygamber'in Hz. Ali'ye Öğütleri (Tespit ve Değerlendirme)*. İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2006.
- Kacır, Adil. *Alevî ve Bektâşî Düşüncenin Kültürel Kaynaklarında Hz. Ali Algısı: Nesîmî Örneği*. Van: Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2014.

- Kara, Ali Rıza. *H. Ali'nin Mevkûf Rivayetleri ve Ref Problemi*. Isparta: Süleyman Demirel Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2018.
- Kaplan, Sümeyra. *H. Peygamber Döneminde Siyasî, Sosyal ve Askerî Konumuyla H. Ali*. Konya: Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2007.
- Kavakcı, Saim ve Yardımcıoğlu, Fatih. "Türkiye'de İbn Haldun Üzerine Yapılmış Lisansüstü Tezlerin Bibliyometrik Analizi." *Ekonomik ve Sosyal Araştırmalar Dergisi* 14/2 (2018), 317–342.
- Kavlak, Tuğba. Şükrî: H. Ali ile Kahkaha Sultan Cengi. İstanbul: Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2018.
- Kayaokay, İlyas. *Türk Edebiyatında Manzum H. Ali Cenk-nâmeleri ve Ayân-zâde İbrahim Şükrî'nin Kısası-i Kan Kalesi ile Hikâye-i Hâver-zemîn Adlı Mesnevîler*. Manisa: Manisa Celal Bayar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, 2022.
- Keçelioğlu, Sünbül. İslam Resim Sanatında H. Ali ve Hâvername. Ankara: Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, 2008.
- Kızılyar, Zeynep. *Yakubî'nin Tarihi'ne Göre H. Ali Dönemi Siyasî Olayları*. Sivas: Sivas Cumhuriyet Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2019.
- Koçak, Alirıza. *Tokatlı Alevî Halk Şairlerinde Allah, H. Muhammed, H. Ali Algısı*. Samsun: Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2016.
- Koyuncu, Zeynep. *Mezhepler Tarihçilerine Göre H. Ali'ye Karşı Savaşanlar (İbn Hazm Örneği)*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2022.
- Kuyucu, Ramazan. *H. Ali'nin Hadis Rivâyetindeki Yeri (Kütüb-i Sitte Özelinde)*. Elazığ: Fırat Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2019.
- Mahdi, Mohammad Yaser. *Râşid Halifelerin Birbirleriyle Olan İlişkileri*. Konya: Necmettin Erbakan Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2015.
- Mathankar, Ashok Rushiji. "Bibliometrics: An Overview." *International Journal of Library & Information Science (IJLIS)* 7/3 (2018), 9–15.
- Mohammed, Bakhtyar. *Belâzürî'nin Ensâbü'l-Eşrâf'ında Ebû Mihnef'in H. Ali ile İlgili Rivayetlerinin Analitik ve Karşılaştırmalı İncelenmesi*. Erzurum: Atatürk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, 2023.
- Öner, Abdulkerim. *H. Ali'nin İlmi Şahsiyeti*. Elazığ: Fırat Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2011.
- Öz, Mehmet. "Şîa". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*, 39/111–114. İstanbul: TDV Yayınları, 2010.
- Özbakır, Mustafa. *Dört Halife Döneminde Ekonomik Yapı (632-661)*. Erzurum: Atatürk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2018.
- Özdemir, Talha. *Fiziksel Özellikleri Bağlamında H. Ali ve Arap Toplumundaki Yeri*. Erzurum: Atatürk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2020.
- Özsoy, Seyhan. *H. Ali'nin Arap Dili ve Belagatine Katkısı*. Erzurum: Atatürk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, 2020.
- Özsüer, Leyla İlkay. *Abdülkâî Gölpinarlı'nın Eserlerinde H. Ali Tasavvuru: Kaynakları ve Etkileri*. İstanbul: Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2006.
- Öztürk, Mehmet. İslam Hukukunun Teşekkülü Sürecinde H. Ali'nin Rolü. Ankara: Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, 2012.
- Saluk, Ramazan Gökhan. "H. Ali Cenknâmeleri ve Bir Metin: 'Esed ile Şâh-ı Merdân Cengi'", *Türk Kültürü ve Hacı Bektaş Veli Araştırma Dergisi* 85 (Mart 2018), 71–85.
- Sansarkan, Yusuf. İslam Düşünce Geleneğinde Tahkim Meselesi ve Mezhebi Ekoller Üzerindeki Etkisi. Bursa: Uludağ Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2017.

- Sarıkaya, Meliha Yıldırım. *Türk-İslâm Edebiyatında Hz. Ali*. İstanbul: Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, 2004.
- Sarıkaya, Serger. *Oryantalistlerin Hz. Ali'nin Hayatına Yaklaşımları*. Şanlıurfa: Harran Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2022.
- Seffo, Nour. *Fıkhi Meselelerde Hz. Ali'ye Nispet Edilen Fetvaların Tespit ve Tahlili*. Mardin: Mardin Artuklu Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2022.
- Suçmez, Hacer. *Hz. Ali'nin Savaşları ve İslam Mezhepleri Tarihi Açısından Önemi*. İstanbul: Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2010.
- Şahiner, Kerem Tahir. *Hz. Ali Dönemi: Sosyolojik Bir Yaklaşım*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2023.
- Şanverdi, Abdurrahman. *İlk Üç Halife Döneminde Siyasi, Sosyal ve Dini Etkisi Yönüyle Hz. Ali*. Konya: Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2007.
- Şener, Osman Zahit. *Dini Tarihi Kaynaklı Olağanüstü Anlatıların Dini Çocuk Edebiyatı Açısından Değerlendirilmesi ve Hz. Ali Cenknâmeleri'nin İncelenmesi*. Kayseri: Erciyes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, 2021.
- Şenyayla, Gencal. *Hayatı ve İlk Dönem İslam Toplumundaki Yeri Açısından Hz. Ali*. Konya: Necmettin Erbakan Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, 2016.
- Şimşek, Rabia. *Türk-İslam Edebiyatında Manzum Hz. Ali 'Sad Kelime' Tercümelere: Tenkitli Metin*. İstanbul: Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2000.
- Tayfun, Ahmet vd. "Turizm Alanında Yazılan Lisansüstü Tezlere Yönelik Bibliyometrik Bir Analiz". *Gazi Üniversitesi Turizm Fakültesi Dergisi* 1 (Ocak 2016), 50-69.
- Tokat, Orhan. *Yemini'nin Fazilet-nâme Adlı Eserinde Hz. Ali Tasavvuru*. Batman: Batman Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2023.
- Topal, Kasım. *Kan Kalesi Hikâyesi (Giriş, Metin, Çeviri, Dizin, Tıpkıbasım)*. Ardahan: Ardahan Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2019.
- Topaloğlu, Fatih. *Hz. Ali'nin Hz. Osman Devri Siyasi Olaylarına Yönelik Tutumu*. İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2001.
- Tuna, Hacer. *Pir Sultan Abdal Kültür Sanat Dergisinde Sunulan Alevilik*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2011.
- Uluçam, Abdüsselam. "Meşhed-i Ali". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 29/365-366. Ankara: TDV Yayınları, 2004.
- Ürkmez, Ertan. *Tarihten Mitosa Türkiye Kültür Tarihinde Mitolojik Ali Tasavvurları*. Ankara: Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, 2020.
- Ünlüsoy, Kamile. *Tarihî Şahsiyeti ve Anadolu İnanç Kültüründeki Tasavvuruyla Hz. Ali (XIII-XVI. Yüzyıllar)*. Isparta: Süleyman Demirel Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, 2011.
- Vâkıdî, Ebû Abdillâh Muhammed b. Ömer b. Vâkıd. *Kitâbu'l-Megâzî*. 3 cilt. Londra: Oxford University, 1966.
- Yaprakdal, Erol. *Cemel Vak'ası (36/656)*. Van: Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2016.
- Yaşar, Hülya. *Hazret-i Ali'nin Hâver-nâme Cenklere (İnceleme-Metin)*. Sivas: Cumhuriyet Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2007.
- Yazıcı, Mehmet Nuri. *Gadir-i Hum Rivayetlerinin Hadis İlmi Açısından Değerlendirilmesi*. Sakarya: Sakarya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2010.
- Yazıcı, Nisanur. *Hz. Ali'ye Nispet Edilen Mevzu Rivayetler*. Rize: Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2024.
- Yıldırım, Nazlı. *Hz. Ali'nin Hilafeti Döneminde Muhâliflerine Karşı Söylemleri*. İstanbul: Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2024.

- Yılmaz, Orhan. *H. Ali'yi Öne Çıkaran Rivayetlerin Değeri*. Ankara: Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2003.
- Yüce, Efnan. *TSMK H.1223 Numaralı Siyer-i Nebi Eserinde H. Ali Konulu Minyatürlerin Tasarım Çözümlemesi*. İstanbul: Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2022.
- Yücesan, Nurdan. *H. Ali'nin Hitabeti, Hitabetteki Yeri ve Önemi*. Kahramanmaraş: Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2005.
- Zehebi, Ebû Abdillâh Şemsüddîn Muhammed b. Ahmed b. Osmân. *Târîhu'l-İslâm*. 53 Cilt. Kahire: el-Mektebe et-Tevfikiyye, 2006.

Extended Abstract

This study aims to conduct a bibliometric analysis of graduate theses on Hazrat Ali in Türkiye between 1990 and 2024. Bibliometric analysis is a method that examines the quantitative characteristics of academic publications, evaluating scientific trends and knowledge dissemination. Through this method, the study seeks to analyze the contribution of theses on Hazrat Ali to academic literature and their distribution dynamics.

The primary data for this study were obtained from the National Thesis Center of the Council of Higher Education (YÖK). The data collection process was conducted between February 28 and March 15, 2025, using the “Advanced Search” method with keywords such as “Hz. Ali” and “Ali bin Ebu Talib.” A total of 88 theses, including 17 doctoral and 71 master’s theses, were included in the study.

The collected data were analyzed using quantitative (statistical) and qualitative (content) analysis methods. In the quantitative analysis, frequency and ratio analyses were applied to determine the distribution of theses by years, universities, academic disciplines, supervisor titles, and author gender. Word frequency analysis was conducted to identify the most commonly used terms in the theses, and a word cloud was generated using the Word Art program. Time series analysis was performed to examine the trend of Hazrat Ali-related theses over the years.

In the qualitative analysis, thesis titles were examined to identify major themes, and the studies were categorized accordingly. This classification provided insights into the academic focus areas on Hazrat Ali.

The analysis revealed a steady increase in the number of theses on Hazrat Ali over time. Before 2000, these studies were limited, but a significant rise was observed after 2010. The most researched academic disciplines include Islamic History and Arts, Basic Islamic Sciences, and History of Religions. In terms of supervisor titles, it was found that theses in this field were predominantly supervised by associate professors and full professors.

According to word frequency analysis, the most frequently used terms in these theses were “Caliphate,” “Justice,” “Shia,” and “Ahl al-Bayt.” This indicates that Hazrat Ali has been primarily studied in the context of political and theological discussions in academic literature. The time series analysis showed a significant increase in theses between 2005 and 2015, followed by a slower rate of growth after 2016.

Further analysis of the research topics revealed that most studies focus on Hazrat Ali’s political identity and his period as caliph. A considerable number of theses analyze the differing perspectives of Sunni and Shia traditions. Additionally, some studies emphasize Hazrat Ali’s moral and ethical values, particularly his role in Islamic thought. Another frequently highlighted topic is Hazrat Ali’s understanding of justice, with some studies drawing comparisons with modern legal systems and presenting him as a model for contemporary Islamic societies.

When analyzed by universities, it was found that the highest number of theses were produced at prestigious institutions such as Marmara University, Ankara University, and Istanbul University. A regional distribution analysis showed that studies conducted in western Turkey outnumber those in the eastern regions. This disparity may be attributed to differences in access to academic resources and the concentration of academic staff.

This study systematically presents the development and distribution of academic studies on Hz. Ali in Türkiye. The findings indicate an increasing academic interest in Hazrat Ali over time, although the research remains concentrated around specific themes. Future studies in this

field should focus on examining Hazrat Ali's historical and religious identity from a broader disciplinary perspective. Moreover, his position in modern thought and ethical debates should be explored in greater detail.

Additionally, existing theses predominantly approach the subject from historical and theological perspectives. Future research should investigate Hazrat Ali's leadership philosophy, philosophical influence, and sociological impact in greater depth to contribute to the academic literature from different angles. Analyzing Hazrat Ali's ideas within the framework of modern political science and governance philosophy could offer new insights to contemporary academic discussions. The data presented in this study will serve as a valuable resource in shaping the future direction of academic research on Hazrat. Ali.